

Inhoudsopgave

Woord vooraf bij herziene uitgave — 11

Inleiding — 13

Noten — 19

1 KUNST EN INDIVIDU — 21

1—1 Stromingen in de psychologie van de kunst — 21

1—1-1 De psychoanalytische benadering — 22

1—1-2 De Gestaltpsychologische benadering — 22

1—1-3 De behavioristische benadering — 23

1—1-4 De informatie-theoretische benadering — 24

1—1-5 Psychologismen — 25

1—2 Kunst en illusie (Gombrich) — 26

1—2-1 De waarneming kan werkelijkheid en illusie niet scheiden — 26

1—2-2 Originaliteit is aan schema's gebonden — 27

1—2-3 Het 'onschuldige oog' gaat niet vrijuit — 29

1—2-4 De suggestieve projectie van de toeschouwer — 31

1—2-5 De dubbelzinnigheid van het beeld in de moderne kunst — 34

1—3 Aspecten van een freudiaanse esthetica — 36

1—3-1 Freud en de kunst — 36

1—3-2 Overeenkomst met de droom — 38

1—3-3 Overeenkomst met de grap — 39

1—3-4 De onbewuste waarneming van de verborgen orde — 41

1—4 Twee hedendaagse psychoanalytische opvattingen over kunst — 44

1—4-1 De studie van de objectrelaties — 44

1—4-2 Lacan — 46

1—5 Psychoanalyse en filosofie — 50

Noten — 55

2 KUNST EN MAATSCHAPPIJ — 61

2—1 De sociale functie van de kunst in een aantal stromingen van de kunstsociologie — 61

2—1-1 Het empirisme — 61

2—1-2 Het structureel functionalisme — 62

2—1-3 De kennissociologie — 64

2—1-4 Kunstsociologische versus een kunstfilosofische visie op de functie van de kunst — 65

2—2 Marx en de kunst — 67

2—2-1 Ontwikkeling van de zintuiglijkheid bevordert sociale emancipatie — 67

2—2-2 Het esthetisch genot, transhistorisch of niet? — 68

2—3 Een marxistische visie op de voorrang van de creativiteitsbevorderende functie t.o.v. andere functies van de kunst — 70

- 2—3-1 De nieuwheid van de esthetische functie —70
- 2—4 Het ‘socialistisch realisme’ als politiek dogmatisme van de educatieve functie van de kunst —74
 - 2—4-1 Morawski —74
 - 2—4-2 Berger —78
- 2—5 De kritische theorie van de Frankfurter Schule —80
 - 2—5-1 Marcuse —81
 - 2—5-2 Benjamin: auraverlies door reproduceerbaarheid —92
- 2—6 De althusseriaanse ideologiekritiek —96
 - 2—6-1 Althusser —96
 - 2—6-2 Hadjinicolaou —98
 - Noten —106

3 ANALYTISCHE WIJSBEGEERTE —115

- 3—1 Wat is kunst? —117
 - 3—1-1 De ene kunst is de andere niet (Gallie) —117
 - 3—1-2 Door het publiek interpreteerbare objecten (Sharpe) —118
 - 3—1-3 Het gebruik van de term ‘kunst’ (Aldrich) —119
 - 3—1-4 Typologie van de kunsttheorie (Stolnitz) —120
 - 3—1-5 De kunstwereld als institutioneel kader (Dickie) —121
 - 3—1-6 Een deiktische definitie van kunst —124
- 3—2 Wittgenstein —127
 - 3—2-1 Ethiek en esthetiek zijn één —128
 - 3—2-2 Wittgenstein als estheticus (Bouveresse) —130
 - 3—2-3 Zien en zien als —133
- 3—3 Goodman —135
 - 3—3-1 De conventionaliteit van de kunst als symboolsysteem —135
 - 3—3-2 Het geoefende oog is feilbaar: het valse kunstwerk —137
 - 3—3-3 De cognitieve functie van de kunst —139
 - 3—3-4 Wanneer is kunst? —143
 - Noten —145

4 EXISTENTIËLE FENOMENOLOGIE EN HERMENEUTIEK —153

- 4—1 Heidegger —154
 - 4—1-1 Ontologie versus picturaal verlangen —154
 - 4—1-2 Ondervinding door beproeving —156
 - 4—1-3 De nabijheid met de omwereld —159
- 4—2 Gadamer —161
 - 4—2-1 Hermeneutiek —161

- 4—2-2 Kunst en waarheid —162
- 4—2-3 Interpretatie doet bestaan —165
- 4—3 Merleau-Ponty —166
 - 4—3-1 De zichtbaarheid door het spirituele oog —166
 - 4—3-2 Ik denk, dus ik kijk niet —168
 - 4—3-3 De multiplicatie van equivalentiesystemen —169
- 4—4 Sartre —171
 - 4—4-1 Esthetica van de geëngageerde kunst —171
 - 4—4-2 De boodschap van de existentiële kunstenaar —176
 - 4—4-3 Het existentiële oog —177
- 4—5 Dufrenne —178
 - 4—5-1 Het esthetische object als schoon en waar —178
 - 4—5-2 De esthetische waarneming en ervaring: de smaak en het publiek —180
 - 4—5-3 De propaedeutische functie —184
 - 4—5-4 De politieke functie —185
- 4—6 Derrida (supplement) —188
 - 4—6-1 Fenomenologie en structuralisme —188
 - 4—6-2 Deconstructie van de oude metafysica: spoor en spel —191
 - 4—6-3 Ook de waarheid —194
 - Noten —197

5 STRUCTURALISME EN SEMIOTIEK —205

- 5—1 Mukarovsky —206
 - 5—1-1 Kunst als semiotisch feit —209
 - 5—1-2 De esthetische functie —211
 - 5—1-3 De autonomie van het waarnemend subject —212
 - 5—1-4 De esthetische functie tussen de andere functies —214
- 5—2 De semiotische problematiek van de beeldende kunst —220
 - 5—2-1 Beeldlogica (Peters) —220
 - 5—2-2 De artistieke waarde van het iconische teken (Wallis) —223
 - 5—2-3 Semiotiek en iconografie (Damisch) —224
 - 5—2-4 Het niet-mimetische van het beeld-teken (Schapiro) —229
 - 5—2-5 Picturale semiologie als metataal (Marin) —232
- 5—3 Eco —235
 - 5—3-1 Het open kunstwerk —235
 - 5—3-2 Semiotiek als aanvulling van de filosofische esthetica —239
 - 5—3-3 De communicatieve functie —242
- 5—4 Lévi-Strauss —246
 - 5—4-1 De kunst als actuele vorm van het ‘wilde denken’ —246

- 5—4-2 Kunst tussen wetenschap en mythe —248
- 5—4-3 De functie van de moderne kunst versus de functie van de primitieve kunst —253
- 5—4-4 Kunst als tekensysteem tussen taal en object —259
- 5—5 Barthes —266
 - 5—5-1 Kunst als structuralistische activiteit —266
 - 5—5-2 Kunst als strijd tegen de stereotypie —268
 - 5—5-3 Het schilderij als som van mogelijke lezingen door verschillende types publiek —271
- 5—6 Foucault —273
 - 5—6-1 Kunst als het heterotopisch tussengebied tussen de fundamentele codes van een cultuur en de wetenschappelijke theorieën —274
 - 5—6-2 Kunst als contre-discours —276
 - 5—6-3 De onherleidbaarheid tegenover elkaar van woord en beeld —278
 - 5—6-4 De auteur is meervoudig —279
 - Noten —282

6 POSTSCRIPTUM: HET POSTMODERNISMEDEBAT —293

- 6—1 Baudrillard —293
 - 6—1-1 Het kunstwerk als 'genaamtekend' object binnen een systeem van objecten —293
 - 6—1-2 Het kunstwerk als fatale strategie tegen het zinvolheidsdenken —295
- 6—2 Habermas —297
 - 6—2-1 De esthetische en de therapeutische kritiek —297
 - 6—2-2 Gevolgen van de autonomisering van de kunst voor haar communicatieve functie —298
 - 6—2-3 Het project van het moderne —300
- 6—3 Lyotard —303
 - 6—3-1 Het heteromorfe wereldbeeld van het postmodernisme —303
 - 6—3-2 Het schilderij doet het driftig dansend oog zien wat zien is —305
 - 6—3-3 De filosoof en de kunstenaar als wapenbroeders tegen het gevestigde —309
- 6—4 Het concept 'avant-garde' in het modernisme en het postmodernisme —310
 - 6—4-1 De definitie —310
 - 6—4-2 Het academisme —310
 - 6—4-3 Het begin van de moderne kunst als aanvang van het modernistische avontuur —311
 - 6—4-4 Drie vormen van avant-garde —315
 - 6—4-5 Uitdieping van het concept avant-garde —317
 - 6—4-6 De avant-garde nu —321
 - 6—4-7 Problematiek van de avant-garde —322
 - Noten —326

INHOUDSOPGAVE

Besluit —331
Bibliografie —333
 Boeken —333
 Tijdschriften —341
Dankwoord —343